

Gemiste kansen!

Met belangstelling heb ik kennis genomen van de reactie van de drie medewerkers van *Economische Zaken* op mijn artikel over de Nederlandse export naar Duitsland. Wat betreft hun commentaar, veroorloof ik mij de volgende opmerkingen. Voorop gesteld moet worden dat mijn artikel van vorige week niet voor niets de titel "Nederland mist kansen op de Duitse markt" heeft gekregen. Het artikel ging niet over de macro-economische exportpositie van Nederland, maar over de ontwikkeling van de Nederlandse export naar Duitsland. In hun reactie lijken de auteurs deze beperking te zeer te veronachtzamen.

Heroriëntatie

Ik onderschrijf zonder meer de opvatting dat er zich momenteel immense aardverschuivingen binnen Europa voordoen. Ook ik acht een heroriëntatie van de Nederlandse uitvoer op grond hiervan een logische en gezonde ontwikkeling, zeker als elders goede kansen aanwezig zijn. Een dergelijke heroriëntatie zou zich dan kunnen vertalen in een toenemend aandeel van dergelijke nieuwe markten, ten koste van de traditionele afzetgebieden. Ik constateer echter juist een opmerkelijk forse toename op onze van oudsher voornaamste afzetmarkt, namelijk de Duitse. Het aandeel hiervan groeide van minder dan 26% in 1989 tot naar verwachting dicht tegen de 30% in 1991. Ook al is de Duitse importgroei uitzonderlijk te noemen, dan nog valt deze groei naar mijn mening slecht te rijmen met de door de commentatoren gesuggereerde heroriëntatie.

Dalend marktaandeel

Wat betreft het pariële karakter van mijn analyse, heb ik hierboven al opgemerkt dat dit ook expliciet de bedoeling was. Dan de concurrentiepositie. Ervan uitgaande dat de door de drie auteurs aangehaalde uitkomsten van de berekeningen ook voor 1991 van toepassing zijn, dan is het een gunstig teken dat onze concurrentie-

positie zich lijkt te handhaven. Dat neemt echter niet weg dat Nederland op de Duitse markt zijn marktaandeel achteruit ziet gaan. Als voornaamste factor wijs ik op de slechte aanpassing van wat Nederland aanbiedt op datgene wat door Duitsland wordt gevraagd. Maar daar kan nog iets aan worden toegevoegd. Zet men de groei per afzonderlijke productcategorie af tegen die van de totale importgroei van die categorie, dan wijst een uitkomst groter dan 1 op een vergroting van het marktaandeel, terwijl een uitkomst beneden 1 wijst op een daling. Nu blijkt dat Nederland over de periode 1989-1991 bij de voedingsmiddelen uitkomt op 1,03, bij de halffabrikaten op 1,16 maar bij de industriële eindprodukten op 0,91. Met andere woorden, niet alleen is het aandeel in deze snelgroeiende categorie relatief gering, zoals vorige week al aangegeven werd, maar ook het marktaandeel staat onder druk¹.

Het argument dat Nederland meer dan andere landen via de groei van het bnp heeft geprofiteerd van de Duitse hereniging – vanwege de hoge uitvoerquote en het grote aandeel van Duitsland in het Nederlandse exportpakket – moge dan kloppen, maar wat ik heb trachten over te brengen is dat Nederland meer had kunnen profiteren. Het komt me voor dat onze economie die extra vraag zeker wel had kunnen gebruiken. Ik vind dat de schrijvers hier lichtvaardig overheen stappen.

Vraag blijft hoog

Ik kan dan ook niet meegaan met de conclusie van de drie auteurs dat het Nederlandse bedrijfsleven niet achterop is geraakt. Volgens mij is dat wel het geval geweest². Ook heb ik moeite met het argument dat er slechts sprake is van een eenmalige vraagimpuls. Op de eerste plaats is de behoefte aan investeringsgoederen in Oost-Duitsland de eerstkomende jaren nog zeer aanzienlijk. Daarnaast is het denkbaar dat een of meer landen in Oost-Europa erin slagen om op een structureel groeipad te komen. Het lijkt dan niet onwaarschijnlijk dat de inwoners van deze landen hun preferenties voor bepaalde produkten als auto's, audio en video, computers enzovoort op dezelfde wijze willen realiseren via de aankoop van deze produkten in het buitenland als de Oost Duitsers dat gedaan hebben. Ook dan lijkt Duitsland weer bij uitstek de markt waar men zich in eerste instantie zal ver-

voegen. Zal zich dan niet opnieuw een dergelijke vraagimpuls voor kunnen doen, en zou dan de Duitse importvraag niet evenzeer weer fors kunnen stijgen? Ik zou het betreuren als we dan in Nederland opnieuw moeten constateren dat ons aanbod van industriële produkten niet voldoende is geweest om ons op de Duitse markt staande te houden. Ik hoop daarom dat met de reactie van Van Bergeijk c.s. en met dit naschrift de discussie over de concurrentiepositie van Nederlandse ondernemingen op de Duitse markt de vereiste aandacht zal krijgen.

C.W.A.M. van Paridon

De auteur is stafmedewerker bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Dit naschrift is op persoonlijke titel geschreven.

1. Bekijkt men de periode 1988-1991 of 1990-1991, dan zijn de uitkomsten naar richting en niveau overeenkomstig met die voor de periode 1989-1991. De gegevens voor 1991 betreffen het eerste halfjaar.

2. Sinds het schrijven van het artikel zijn nu ook de Duitse importgegevens voor september bekend geworden. Vertaald naar de uitkomsten van figuur 4 in mijn artikel van vorige week daalt de waarde van de Nederlandse import in die maand verder, en wel naar 93,5. Italië, België/Luxemburg en Frankrijk laten een stijging zien. In het artikel wordt in dit verband ten onrechte over importvolume geïmporteerd. Het betreft echter waardecijfers.